

Kao uvod u ovo 20. izdanje Međunarodnog festivala stripa CRŠ - Zagreb Comic Con, u **Medijateci Francuskog instituta u Zagrebu od 26. travnja do 14. svibnja traje izložba "20 godina CRŠ-a"**, kojom se obilježava 20 godina djelovanja udruge i festivala na promicanju i popularizaciji devete umjetnosti u Hrvatskoj, a prikazuje jedinstvenu zbirku namjenskih radova brojnih renomiranih svjetskih i domaćih strip autora, prikupljanu tijekom dvadeset festivalskih godina, koja sadrži časopise, fotografije, plakate, ilustracije i serigrafije. Izložba je podsjetnik na bogatu povijest festivala i hrvatskog stripa.

POVIJEST FESTIVALA I DJELATNOSTI UDRUGE CRTANI ROMANI ŠOU

CRŠ festival pokrenut je 1998. godine na inicijativu nekoliko entuzijasta koji su odlučili obnoviti i bogatu i dugotrajnu tradiciju stripa na ovim prostorima i udariti temelje za budućnost. Početna ideja bila je popuniti jaz i prazninu između autora i publike, koja se javila početkom devedesetih godina prošloga stoljeća. Uz to, bilo je potrebno potaknuti mlade crtače i autore te im pružiti priliku da se bave stripom i time održe dugogodišnju tradiciju devete umjetnosti.

Udruga Crtani romani šou neprofitna je organizacija osnovana s ciljem promoviranja devete umjetnosti, kao i okupljanja ljubitelja stripa, strip kulture i ilustracije na području čitave regije. Putem organizacije međunarodnog festivala stripa Crtani romani šou – Zagreb Comic Con, cilj nam je ojačati kulturni, medijski i javni interes za strip te ostvariti i učvrstiti suradnje s ljudima i organizacijama iz svijeta stripa u zemlji, regiji i inozemstvu. Ideja Udruge je svake godine publici besplatno predstaviti nova izdanja, kvalitetne sadržaje i, možda najbitnije, pružiti ljubiteljima stripa priliku za druženje s različitim domaćim i stranim autorima, izdavačima i kolekcionarima, što nam je uspješno polazilo za rukom posljednjih devetnaest godina.

Osim organizacije festivala, promicanja strip stvaralaštva na regionalnoj sceni, radionice i škole crtanja, suradnje između različitih skupina konzumenata, izdavača i autora, organiziranja izložbi domaćih i stranih autora, tribina, seminara i radionica, humanitarnih aukcija i drugih aktivnosti, Udruga je registrirana i za vlastito izdavaštvo s ciljem promoviranja neafirmiranih autora u zemlji i inozemstvu.

Festival već godinama izložbi kako bi s vremenom stvorila jasan i promišljen vizualni identitet hrvatske devete umjetnosti (izlaganjem kvalitetnih hrvatskih autora) i kako bi afirmirala Festival i hrvatsku scenu stranim najreprezentativnijim djelima i izdavačima (izlaganjem slavni stranih autora). Tijekom svojeg postojanja, festival ovog umjetničkog medija pružio je mnoge prilike i dao svoj doprinos stvaralaštvu i izdavaštvu stripa, kao i mladim talentima od kojih su neki postigli zavidan svjetski uspjeh.

Sadržaj festivala godinama se mijenja i prilagođava posjetiteljima i međunarodnim trendovima te je namijenjen različitim dobnim skupinama, od najmlađih do najstarijih zaljubljenika u strip, a tijekom trodnevnog festivala stvaraju se brojne prilike za mlade i neafirmirane autore da iz prve ruke doznaju nešto više o samom procesu izdavanja, dobiju konstruktivnu kritiku na vlastiti rad prezentirajući svoje uratke i upiju motivirajuću atmosferu za nastavak bavljenja istim.

Treći "CRŠ" 2000. godine: Štef Bartolić, Ivan Prlić, Dalibor Talajić, Tino Ćurin, Goran Sudžuka, Robert Solanović, Bernard Radovčić, Tihomir Tikulin

GOST CRŠ Zagreb Comic Cona 2017: Jordi Bernet + izložba "Torpedo 1936"

Three unpublished TORPEDO sketches.

Jordi Bernet rođen je 1944. godine u Barceloni. Sin je poznatog autora stripova, **Miguela Berneta**, znanog u svojoj zemlji pod pseudonimom Jorge. Nakon smrti oca Jordi nastavlja očev rad na humorističnom serijalu *Dona Urraca*, s jedva napunjenih petnaest.

Humoristični stil ipak ga ne zadovoljava u potpunosti pa razvija realističan stil crtanja i počinje raditi za inozemna tržišta, najčešće za Veliku Britaniju i Njemačku, ali i Italiju. Početkom šezdesetih godina najčešće crta ratne i avanturističke stripove. Bernet usavršava svoj stil u belgijskom časopisu Spirou radeći na serijalima *Dan Lacombe* (scenariji Miguela Cussòa) i *Paul Foran* (scenariji Joséa Larraza). Godine 1970. po prvi puta radi na ženskom protagonistu, na humorističnoj i odmjerenom seksi *Wat 69*.

Sreća mu je pokucala na vrata 1982. godine kada Alex Toth, koji je crtao strip **Torpedo** prema tekstovima Enriquea Sancheza Abulija, shvaća da ne cijeni njegov lik i napušta ga. Bernet tada zamjenjuje Totha i dovodi atmosferu stripa do vrhunca. Torpedo ostvaruje bitne uspjehe i objavljuju ga u brojnim zemljama, čime i Bernet dobiva zasluženu slavu.

Serijal *Torpedo* nije jedna jedina priča. Torpedo je umjetničko ime gangstera koji je spreman na svakojake protuzakonite pothvate u uzavreloj atmosferi New Yorka 1930-ih godina. Talijanskih korijena i pravog imena Luca Torelli, Torpedo ima i vjernog pomoćnika imena Rascal, čija su ponašanja obilježena neviđenim sadizmom i hladnokrvnošću kakvi se rijetko susreću u stripovima.

Izložba originalnih tabli, skica i ilustracija "Torpedo 1936": Crtački stil Jordija Berneta poput njega je samoga – direktan, ekspresivan i jednostavan. Ta jednostavnost nipošto ne znači nepromišljenost i manjak sofisticiranosti, naprotiv. Njegov stil obuhvaća ono što velika većina crtača ne može postići – nevjerojatnu ekspresivnost crno-bijelog crteža i dojam filmičnosti u svojoj jednostavnosti. Njegov opus i rad izniman su i zbog efektnog korištenja elemenata baziranih na mudro postavljenoj kompoziciji i senzibilnim potezima tušem. To njegov opus čini još i važnijim u današnje vrijeme kada je masovna produkcija serijski „odrađenih“ stripova gotovo potpuno odbacila klasičnu narativnu gramatiku stripa, koje se Bernet nikada nije bojao ni odrekao, postizujući je tako da se doima kao da je nastala bez ikakvog napora. Jordi Bernet je živući klasik koji je već sada neizostavan dio povijesti umjetnosti i jedan od velikana devete umjetnosti. Ovom izložbom nastojat ćemo upoznati širu hrvatsku i regionalnu javnost s jednim od najcijenjenijih živućih stripa autora, istinskim "klasikom", i usaditi publici osjećaj za tradiciju, za ono što je nekad bilo i za ono što predstavlja temelj jedne relativno nove umjetničke grane.

GOST CRŠ Zagreb Comic Cona 2017: François Boucq + promocija stripa *Bouncer*

François Boucq rođen je u Lillu 1955. godine, a počinje karijeru 1974. crtajući političke karikature za časopise kao što su *Le Point*, *L'expansion* i *Playboy*. Nedugo zatim okušao se i u crtanju stripova te 1975. godine objavljuje svoje prve table u *Mormoilu*. Godine 1978. njegovi *Comets d'humour*, serija kratih priča (scenarij Philippea Delana) pojavljuju se u *Piloteu*. Slijede šaljive avanture Rock Mastarda (također Delanov scenarij) u "*Fluide glacial*" te *Les Lecons du professeur Bourremou* (scenarij Pierrea Christina) u časopisu *Umour et Bandessinées*. Godine 1983. postaje jedan od redovnih suradnika mjesečnika (*À suivre...*) i crtač-autor slijeda kratkih šaljivih priča, kasnije objedinjenih u albumu koji je izdao Casterman. U isto vrijeme, za istog izdavača, ali u suradnji s američkim piscem Jeromeom Charynom, crta *La Femme du magicien* (1984.) i *Bouche du diable* (1989). Oba stripa je izdala izdavačka kuća Le Lombard.

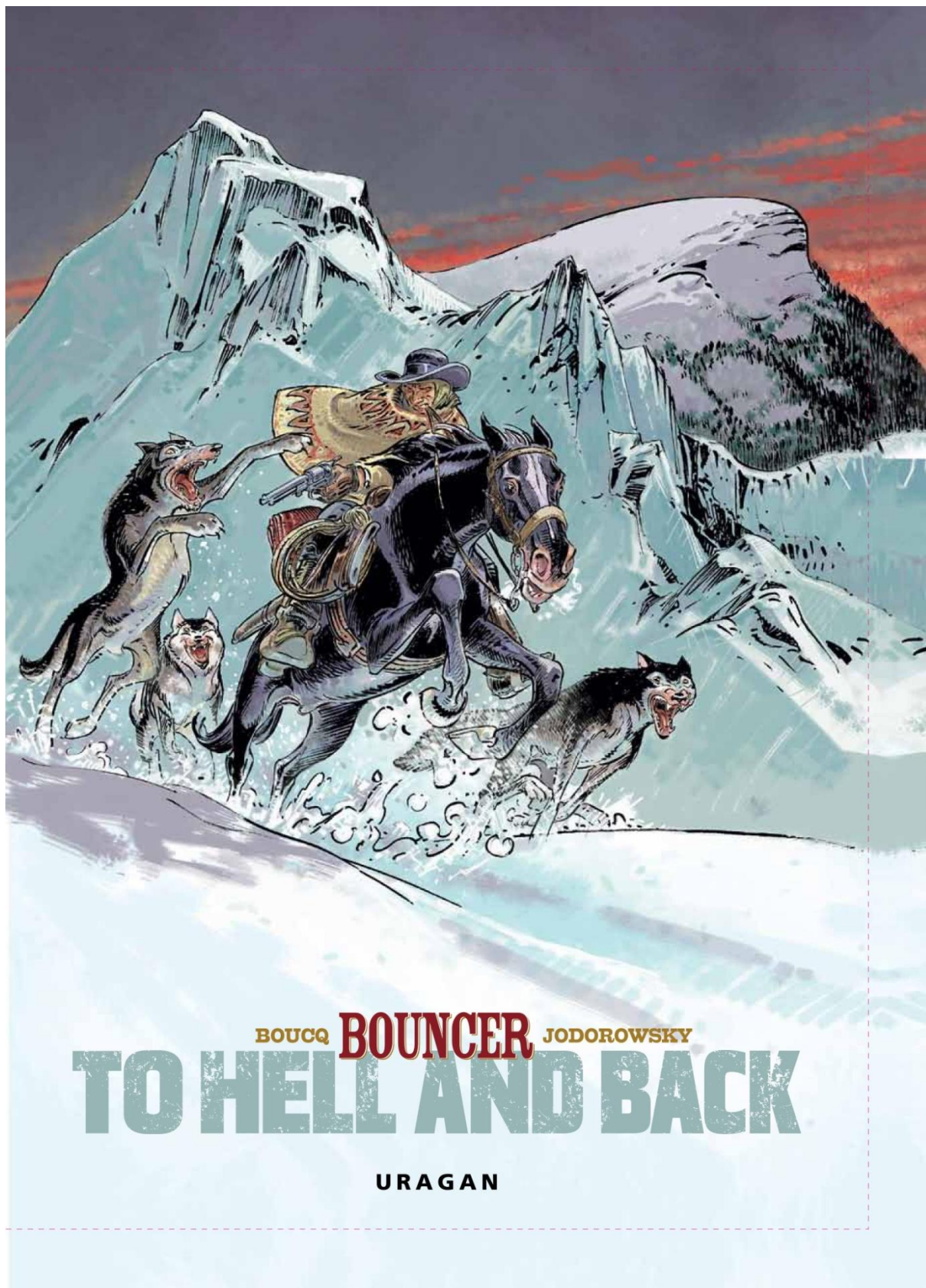

François Boucq / 20. Crtani romani Šou, Zagreb

Boucq se zatim povezao s romanopiscem i scenaristom **Alejandro Jodorowskim**. Obojica rade na stripu *Face de Lune* (1991.) za izdavačku kuću Casterman, na stripu *Trésor de l'ombre* (1999.) te na westernu ***Bouncer*** za izdavačku kuću Humanoïdes associés. Osim ova dva albuma stvorena u suradnji, Boucq je u cijelosti autor djela koja se pojavljuju u Castermanu: *Aventures de la Mort et Lao-Tseu* (1996.) i *Jérôme Moucherot* (1998). Njegovu dolasku u Le Lombard s *Rocky Mastardom* prethodile su novinske najave za kolekciju *Troisième degré* i *Cocktail transgénique*, izdan 2003. godine.

Ovi veliko ime stripa (Grand Prix Međunarodnog festivala stripa u Angoulemu 1998.) između ostalog je i službeni ilustrator naslovnica stripa *Nouvelles aventures de San Antonio* izdavačke kuće Fleuve noir. *Le Janitor* (Dargaud), plod suradnje s Yvesom Senteom, ugledao je svjetlo dana 2007. 2011. potpisuje s Alcanteom četvrti svezak serije *XIII mystery* (*Colonel Amos*, Dargaud), 2014. *Little tulip* (Le Lombard), a 2015. nastavlja raditi na avanturama Superduponta, najvećega francuskoga super heroja, s Marcelom Gotlibom na scenariju. Iste godine izlazi i *Le Procès Carlton* (s Pascale Robert-Diardom, Le Lombard).

Uz gostovanje ovog iznimnog autora, održat će se i **promocija hrvatskog izdanja albuma *Bouncer: To Hell and Back*** u izdanju Udruge Crtani romani šou.

Korice hrvatskog izdanja stripa *Bouncer* François Boucq i Alejandro Jodorowsky

GOST CRŠ Zagreb Comic Cona 2017: Eduardo Risso + retrospektivna izložba

Eduardo Risso jedan je od najcjenjenijih argentinskih autora na svijetu. Rođen je 1959. godine u Leonesu, Argentina. Počinje crtati stripove već s 11 godina, a njegova karijera profesionalnog strip crtača počinje 1981. kada počinje raditi kratke ilustrirane priče za jednu od najvećih argentinskih dnevnih novina La Nacion. Svoje kratke priče objavljuje i u magazinima Erotiocon i Satiricon (izdavača Columbo). Do prvoga "pravog" projekta, *Parque Chas* (u Heavy Metalu objavljen kao *Park Charles*) dolazi u suradnji s argentinskim scenaristom Ricardom Barreiom 1987. S njim potom radi još jedan album, *Cain*, koji se pojavio i na američkom tržištu par godina poslije.

1989. Risso dobiva priliku raditi po scenarijima Carlosa Trilla, jednog od najvećih i najplodonosnijih scenarista u povijesti stripa. Njihov prvi strip **Fulu** doživio je velik uspjeh, a objavljen je u mnogim europskim zemljama (Francuska, Njemačka, Portugal, Nizozemska). U sljedećim godinama nastavlja se suradnja Trilla i Rissa na stripovima namijenjenima pretežno talijanskom tržištu te tako izlaze *Video Nocturno*, *Boy Vampire*, *Borderline*, *Horror Revisitado*, *Chicanos* itd. Sve navedene stripove odlikuje sličan sadržaj: uglavnom se radi o noir pričama u kojima su u centru pozornosti ljudi s društvenog dna, a koje su nabijene akcijom, nasiljem, crnim humorom, seksom ali i snažnim socijalno-društvenim temama i kritikama koje su i danas aktualne. Svi su ti stripovi postigli velik uspjeh i kod čitatelja i kod kritike, a i sam Risso ih doživljava kao svoje najdraže projekte i ističe da je s posebnim užitkom crtao po scenarijima Carlosa Trilla. Gotovo su svi objavljeni su (ili pak čekaju na objavljivanje) na dva od tri najveća strip-tržišta na svijetu: francusko-belgijskom i američkom što svakako predstavlja značajan uspjeh, a u Italiji se spomenuti serijali redovito reizdaju što dovoljno govori o njihovoj kvaliteti.

Godine 1997. Risso počinje usporedno raditi i za američko tržište. Prvi projekt bio je za Dark Horse Comics i to na stripovskoj adaptaciji četvrtog filma popularnog serijala *Alien: Resurrection*, da bi sljedeće godine na red došao i *one-shot Alien: Wrath*. Objavljuje i nekoliko kratkih priča u Heavy Metalu (*Incompatible*, *Costume party*) te nastavlja suradnju s Trillom na prije započetim serijalima. Godina 1998. predstavlja još jednu prekretnicu u njegovoj karijeri. Naime, tada po prvi put dobiva priliku surađivati sa scenaristom Brianom Azzarellom i to na četverodijelnom mini-serijalu *Jonny Double*, svojevrsnoj preinaci kriminalističkog stripa o privatnom istražitelju kojeg su gotovo 30 godina ranije kreirali Len Wein i Mark Wolfman za DC Comics. Njihov rad je u tolikoj mjeri oduševio odgovorne u tome izdavačkom gigantu da Risso odmah potom potpisuje ekskluzivni ugovor s Vertigom (izdavač pod okriljem DC-comicsa, poznat po izdavanju stripova za zahtjevnije čitatelje) te zajedno s Azzarellom počinje rad na projektu **100 bullets** koji postiže ogroman uspjeh. Priča o tajanstvenom agentu Gravesu koji u kovčegu nosi pištolj i 100 neoznačenih metaka koje nudi naizgled slučajno odabranim osobama kako bi bezbolno i efikasno riješile svoje probleme odmah je zaintrigirala čitatelje. U godinama koje su slijedile oduševljenje nije splašnjavalo, posebno kod kritičara, koji su ovaj serijal redovito uvrštavali u sve izbore kao najbolji kriminalistički strip u Americi. *100 bullets* završeni su 2009., a svih godina koliko je trajao Rissov rad na tom serijalu crtež je ostao na visokoj razini i nije došlo do pada kvalitete što predstavlja još jedno priznanje za ovog argentinskog majstora.

Navedeno nije prošlo nezamijećeno kod kritičara što je rezultiralo osvajanjem prestižnih nagrada Eisner i Harvey, svojevrsnim stripovskim Oscarima, za *100 bullets*. Godine 2001. Risso (uz Azzarella) prima Eisnera za najbolji serijal, a 2002. prima čak dva, i to za najboljeg crtača/tušera i najbolji serijal. Iste godine dobivaju dva Harveyja - za najboljeg autora i najbolju priču kao i nagradu "Yellow kid", za najboljeg crtača.

Godine 2000. Risso dobiva priliku nacrtati kratku priču po Azzarellom scenariju za kompilaciju **Batman: Black and white vol. 2** na kojoj su radili najveći svjetski autori stripa. Na taj način Risso se pridružuje velikanima kao što su Mike Mignola, Jim Lee, Jordi Bernet, Gene Colan, John Buscema, Enrique Breccia, Alex Ross itd. koji su svoje radove objavili u toj kompilaciji te se na taj način definitivno etablirao kao crtačka super-zvijezda.

Uz iscrpljujući rad na 100 bullets, Eduardu nije ostalo mnogo vremena za ostale projekte pa tako nekoliko godina paralelno radi samo na kratkim pričama za magazine Heavy Metal, Flinch, Heart throbes, Weird western tales & Transmetropolitan, a potpisao je i nekoliko naslovnica/ilustracija za druge serijale pod okriljem DC comicsa: *Adventures of Superman*, *Wonder Woman*, *Red Sonja 5*, *Green Lantern: Secret files* te ilustraciju za monografiju "Bernet". Prije potpisivanja ekskluzivnog ugovora za DC Comics ilustrirao je i naslovnice za Marvelov četverodijelni mini serijal *Spiderman - Tangled Web*.

Godine 2003. dolazi do definitivne potvrde Eduardova ugleda kad se kompletan tim koji je zaslužan za 100 bullets (pisac Azzarello, crtač Risso, crtač naslovnica Dave Johnson te koloristica Patricia Mulvihill) na nekoliko mjeseci seli na redovni serijal Batmana i radi brojeve 620-625 pod nazivom *Broken City*.

Nakon isteka ekskluzivnog ugovora s DC Comicsom, Riso prelazi u Marvel i crta trodijelnu epizodu o mladosti jednog od najpopularnijih superheroja, Wolverinea, pod nazivom *Logan*. Scenarij je potpisao poznati američki pisac Brian K. Vaughan koji je planetarnu popularnost stekao pišući TV seriju *Lost*, a među stripofilima poznat je po serijalu *Y: The last man* i *Pride of Baghdad*. 2012. Riso crta *prequel* Gibbonsovog / Mooreovog *Watchmena* – jednog od najznačajnijih stripova osamdesetih, a vjerojatno i jednog od najznačajnijih stripova uopće – *Before Watchmen: Moloch* (scenarij potpisuje J. Michael Straczynski). Pedeset četverogodišnji Argentinac u punoj je stvaralačkoj snazi, a njegov je rad odavno prerastao okvire argentinskoga stripa.

Retrospektivna izložba originalnih stranica, naslovnica i ilustracija na 20. CRŠ-u predstaviti će Rissov kompletan opus s posebnim naglaskom na njegova najpoznatija djela i rad na kulturnom serijalu *100 metaka*.

Ilustracija Eduarda Rissa za 20. CRŠ ZAGREB COMIC CON

GOST CRŠ Zagreb Comic Cona 2017: Alfonso Font

Alfonso Font rođen je 1946. godine u Barceloni, a već sa 16 godina počinje raditi za strip izdavače. Prvi posao bio mu je crtati naslovnice knjiga, a zatim nastavlja s crtanjem stripova. Tijekom dugogodišnje karijere radi za brojne španjolske, američke, francuske, engleske i talijanske izdavače. Prvih petnaestak godina karijere radi kao crtač s nizom scenarista, a 1980. počinje pisati vlastite scenarije i po njima crta stripove koji mu donose međunarodnu slavu i popularnost. U njih se ubrajaju serijali *Clarke i Kubrick*, *Priče iz nesavršene budućnosti*, *Jon Rohner* te *Zarobljenik zvijezda*. Potonja tri stripa objavio je hrvatski nakladnik Libellus i njegov rad približio novoj generaciji čitatelja. U Hrvatskoj mu je, također u izdanju Libellusa, izašao i strip *Taxi*, a u Strip reviji Večernjeg lista nedavno je objavljen strip *Barcelona u zoru*. Za talijanskog izdavačkog diva **Bonelli** radi na njihovom naprodavanijem i iznimno popularnom stripu *Tex*, crtajući jedan almanah, maxi i nekoliko brojeva redovne serije, a crta i vrstu izdanja koja potvrđuje njegov talent jer se povjerava samo najboljim autorima, gigant *Texa*.

Ilustracija Alfonsa Fonta za strip *Priče iz nesavršene budućnosti*

Izložba *Modesty Blaise*

Kulturni strip *Modesty Blaise* tvorca **Petera O'Donnella** i **Jima Holdawayja** o radikalno samosvjesnoj mladoj ženi sofisticirane, egzotične ljepote, te iznimne inteligencije, snalažljivosti, mnogih talenata, ali i mračne, kriminalne prošlosti, dao je popularnoj kulturi jednu od najpoznatijih stripovskih heroína, bezvremenski lik s kojim su se identificirale generacije čitačica i čitača. Iako je prvi broj izašao 1963., možda nikad dosad nije bila aktualnija priča o napuštenoj, bezimenoj djevojčici izbjeglici koja nakon rata bježi iz kampa u Kalyrosu u Grčkoj, te luta Mediteranom, Bliskim Istokom i Sjevernom Afrikom. Putem uči preživjeti na teži način, sklapajući mozaik svog života od krhotina prošlosti koje se ne sjeća, i izrastajući u samodostatnu, slobodnu djevojku koja će uzeti ime Modesty i mnogima postati uzor i inspiracija. Neustrašiva, brza na jeziku i udarcu nogom, Modesty se protiv kriminala bori u organizaciji "Mreža", zajedno s najboljim prijateljem i osobom od povjerenja Williejem Garvinom, a na pasicama su se našli i *swinging* London šezdesetih, LSD i hipiji, šverceri najmodernijim naoružanjem, teroristi, mafijaši... Okružje i protivnici mijenjali su zajedno s dekadama u kojima je strip izlazio, jedino se kod "Mod" promjena nije toliko primijećivala – ona je bila moderna već u startu, vrijeme ju je moglo tek dostići. Postav izložbe sadržavat će originalne pasice **Jima Holdawayja** i **Enriquea Badie Romera**, fotografije, revije, stripove i ilustracije jednog od najeksponiranijih i najdominantnijih ženskih likova svih vremena.

MODESTY BLAISE

Jim Holdaway / Enrique Badía Romero

12. - 14. 05. 2017.

Galerija Prsten - HDLU, Trg žrtava fašizma 16

Izložba originalnih pasica stripa,
ilustracija i crteža

**Zagreb
Comic Con**

Izložba 30 godina Dylana Doga u Hrvatskoj

Izložbom posvećenom jednom od važnijih likova strip kulture na ovim prostorima, Dylanu Dogu, proslavit ćemo 30 godina izlazenja ovog stripa u Hrvatskoj; 30 godina suočavanja nas ljubitelja dobrog i oštromnog horora s tisuću lica užasa i najdubljih strahova. Iako je bilo prekida u izdavanju ovog stripa tijekom godina, od osamdesetih pa sve do danas, izašao je zaista imponzantan broj horror priča od kojih se mnoge i dan-danas prepričavaju, a serijal je ponovno izlazio u više paralelnih edicija, što samo svjedoči o njegovoj popularnosti.

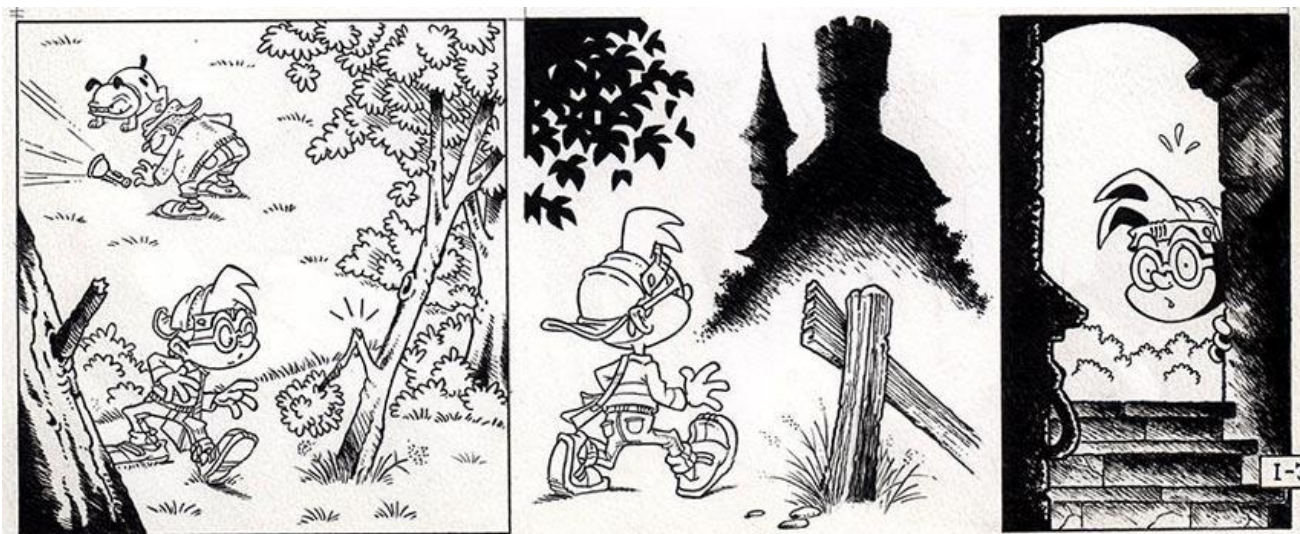
Dylan Dog nije samo ostavio traga u stripovskom miljeu, nego postao i neizostavan dio pop-kulturne baštine, horor ikona čije se ime prepoznaje i koristi u raznim medijima. Detektiv je to noćnih mora koji uz pomoć svog petog i pol čula, otkaćenog pomoćnika Groucha i očinske figure inspektora Blocha rješava nadnaravne slučajeve. Uz pozamašne doze ironije i humora, Dylanov svijet uključuje morbidnost i erotiku, dvije krajnosti kojima čitatelji već generacijama ne mogu odoljeti.

Vizualni svijet ovog stripovskog junaka u Zagrebu će predstaviti renomirani talijanski strip autori, koji su i vrsni članovi crtačkog staffa stripa – **Eugenio Sicomoro, Giovanni Freglieri, Luigi Piccato, Giammarco Nizzoli i Marco Soldi**. Izložba, postavljena u Galeriji Prsten Doma HDLU-a od 12. do 14. svibnja 2017., sadržavati će i radove drugih crtača Dylana Doga, a osim nje bit će tu i tematskih predavanja, tribina, potpisivanja i crtanja za publiku.

IZLOŽBA Hrvatski strip za djecu - Darko Kreč

12. – 14. svibanj, 2017., Galerija Bačva, HDLU, Zagreb

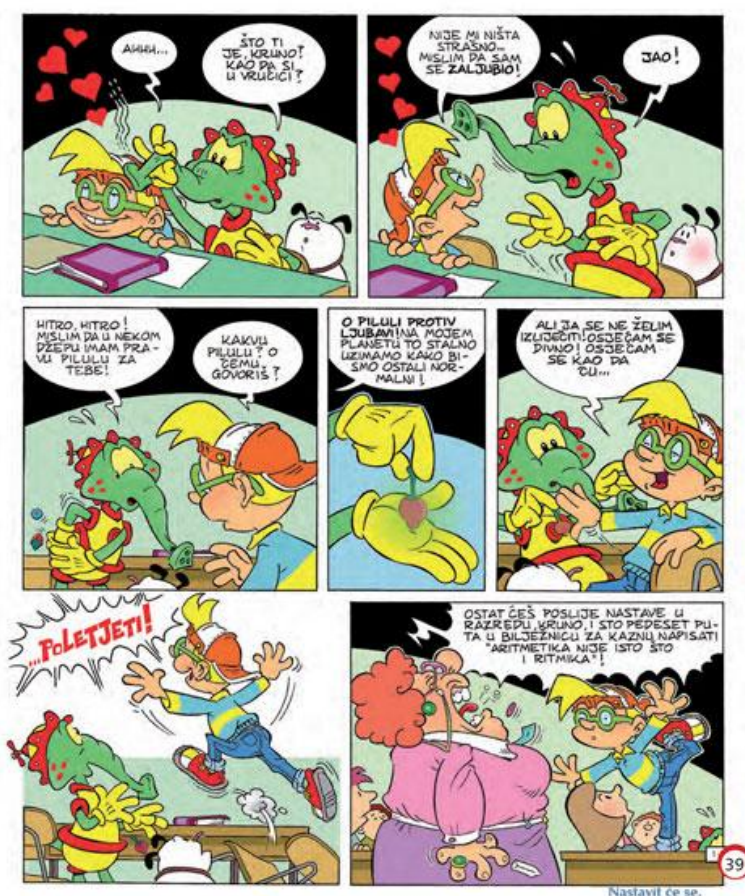
U sklopu dječjeg programa 20. izdanja Međunarodnog festivala stripa Crtani romani šou hrvatskoj će publici biti predstavljeno drugo izdanje izložbe *Hrvatski strip za djecu – Darko Kreč*.

Na strip se često gleda kao na zabavu za djecu, no najveći udio stripova na hrvatskom i svjetskom tržištu zapravo nije namijenjen tom uzrastu. Teme, naracija i crtež *mainstream* komercijalnih stripova jednostavno ne komuniciraju s djecom na najbolji način te ponajčešće potpuno odbijaju čitatelje dječjeg uzrasta od ovog medija. To je velika šteta, jer stripovi pružaju narativna iskustva za djecu i učenike koji tek počinju čitati – kroz medij stripa djeca s lakoćom prate priču, njezin početak i kraj, zaplet, likove, vrijeme – ovdje nalaze sekvenciranje bez potrebe sofisticirane riječi te nemaju potrebu za dodatnim vještinama kojima bi dekodirali ono što imaju pred sobom. Slike podržavaju tekst i na izravan način daju kontekstualne tragove značenja riječi.

Glavna prednost stripova nad ostalim književnim vrstama je ta da su stripovi, iako se sastoje i od tekstualnog i od likovnog izričaja, u osnovi vizualni medij, gdje slika i tekst zajedno nose teret priče i objedinjuju ju. Za razliku od pisanog teksta, strip doslovno stavlja „ljudsko lice“ na zadanu temu što rezultira u kreiranju intimne i emocionalne veze između njegovih stripa i njegovih čitatelja. Istraživanja su pokazala da djeca koja čitaju stripove i koriste ih kao alate u učenju brže nauče čitati, stječu naviku čitanja i općenito lakše svladavaju gradivo,

Iako u Hrvatskoj postoji velika i bogata tradicija dječjeg stripa – ipak je riječ o formi devete umjetnosti koja je jedina imala svoj kontinuitet od svojih početaka prije šezdesetak godina pa sve do danas – ona je i dalje ponešto zanemarena u usporedbi s ostalim formama devete umjetnosti. Budući da je jedna od osnovnih misija Udruge Crtani romani šou promoviranje stripa među mlađom populacijom sa svrhom promicanja kulture strip umjetnosti, cilj nam je ovom izložbom podsjetiti javnost na ovu iznimno važnu umjetničku i edukativnu formu i odati mu više nego zasluženu počast. Na žalost, većina izdavača, kritičara pa i kroničara devete umjetnosti zanemaruje dječji strip, ponajviše zbog toga što je malo zastupljen u medijima i što je najčešće posve nekomercijalnog karaktera. Bez obzira što je namijenjen najmlađoj publici, dječji strip (i strip za mlade) vrlo često svojim likovnim izražajem, humorom i porukama nadilazi dječju dob i ne zaslužuje ostati na marginama scene devete umjetnosti.

Autor kojeg predstavljamo ove godine je Darko Kreč. Ovaj vrsni, cijenjeni animator i autor crtanog filma, veliki je poznavatelj stripa, pedantni kolekcionar i plodan autor stripova. Ako vam treba neki podatak ili ste poželjeli "baciti oko" na neki strip izašao u posljednjih pedesetak godina na ovom području možete se pouzdati u Darkovo znanje i zbirku koja broji preko 4000 stripova uredno uvezanih u 130 knjiga (ovaj se posao nastavlja...), kao i mnoga pojedinačna izdanja. Kao autor stripova Darko Kreč radi na serijalima "Boduljko i Žbunika", "Kvark" i "Karlek". Ljubitelj Carla Barksa, Franquina, općenito francusko-belgijske "škole" stripa, stripova Bone i Usagi, ali i Waltera Neugebauera. Ovaj autor svojim toplim pristupom dragom nam mediju, održava u nama onu iskrenu dječju ljubav prema stripu, zbog koje smo nekad davno počeli čitati, neki i crtati i pisati stripove i zbog koje to možda činimo i danas.

Stripovi Darka Kreča prate najnovije trendove dječjeg stripa i komuniciraju s djecom na način koji je suvremen i aktualan i imaju svoju vjernu publiku. Njegovi radovi objavljuvani su u časopisima za djecu i mlade, a u svojoj je dugoj i bogatoj karijeri surađivao s najboljim hrvatskim autorima za djecu (Sanja Pilić, Sanja Polak).

Izložba je prvenstveno namijenjena osnovnoškolcima, ali zbog kvalitete i visoke razine umjetničkog izraza, ovi će eksponati bez poteškoća istodobno komunicirati i s djecom vrtićke dobi, ali i odraslim posjetiteljima.

Darko Kreč rođen je 1958. godine u Varaždinu. Diplomirao je na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu, ali profesionalno se bavi animiranim filmom, stripom i ilustracijom. Radio je u Zagreb filmu od 1984. godine u svojstvu animatora i redatelja animiranih filmova, a 1988. godine realizirao je prvi autorski animirani film *Duet* (nagrađen na 35. festivalu jugoslavenskog dokumentarnog i kratkometražnog filma u Beogradu). Zanimao je brusio na brojnim koprodukcijskim serijama u svojstvu glavnog animatora - *Mali leteći medvjedići*, *Anima animal*, *Medvjed Bojan* i mnogi drugi. 1996. godine realizirao je animirani film *Posljednji valcer u starom mlinu* prema scenariju oskarovca Dušana Vukotića (prikazan na Animafestu 1996.). S Davorom Međurečanom 2000. godine realizirao je film *Nivo 9*, a najuspješniji mu je film *Kućica* u krošnji iz 2005. godine, koji je prikazan na pedesetak festivala u zemlji i svijetu (između ostalog na SICAF u Seulu, Koreja, London Film Festivalu, Melbourne Film Festivalu, Sao Paolo film festivalu, Animamundi – Rio de Janerio, New Zeland Film Festivalu, Indilisboa - Lisabon, Teheranu, Jana International Film Festival - Libanon, Kunst Kortfilm - Kopenhagen... a nagrađen je i na Animafestu 2006. godine). Predaje klasičnu animaciju na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu na Odsjeku za animirani film i nove medije u svojstvu izvednog profesora, od osnutka odsjeka 1999. godine. Kao gostujući profesor predaje Klasičnu animaciju i na Akademiji umjetnosti, Univerzitet u Banja Luci. Bio je umjetnički savjetnik za animirani film pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske od 2005. do 2008. i član Vijeća Svjetskog festivala animiranog film – Animafesta od 2006. – 2015. godine i predsjednik Vijeća od 2010. - 2015.

Stripove i ilustracije kontinuirano objavljuje od 1997. godine, radeći na serijama *Boduljko i Žbunika* - strip (kontinuirano izlazi od 1997. godine i jedan je od najdužih strip serijala u regiji, scenarij Jadranka Čunčić - Bandov), *Kiki i ostali* (strip izlazi kontinuirano od 2005. godine, scenarij Sanja Pilić), *Kvark i Kruno* (scenarij Darko Macan). Ostali stripovi: *Karlek*, *Kloksići*, *Mačak Pipo*, *Vesela noć u maksimirskom zvjerinjaku* (scenarij: Željko Mišak i Vilim Viher). Trenutačno radi na strip albumu *Sonky i Cinco* za koji je scenarij napisao Milko Peko.

Ilustrirao je mnoge knjige autora i autorica (Sanja Polak, Sanja Pilić, Ratko Bjelčića), udžbenike i jednu slikovnicu. Radio je ilustracije za časopise *Modra Lasta*, *Zvrk*, *Kloks*, a stalni je ilustrator u časopisu *Prvi izbor*.

Stripove je objavljivao u časopisima *Mladina*, *Maslačak*, *Zvrk*, *Strip revija*, *24 sata*, *Prvi izbor*...

Trenutačno završava peti autorski animirani film *Priča o*.

"STRIPOLOGIJA" - PREDAVANJA, PANELI I RADIONICE

Uoči i tijekom trajanja festivala, udruga CRS^ž će organizirati niz predavanja, radionica i panela vezanih uz strip kao medij sa svih njihovih aspekata, od crtačkih stilova i novih tehnologija korištenih u stripu preko utjecaja stripa na današnju pop kulturu i sinergije s drugim medijima do industrijskih, galerijskih i akademskih aspekata. Niz međunarodnih i domaćih predavača podijeliti će svoja bogata iskustva, teorijske i kulturne aspekte medija kao i praktične savjete za rad u njemu.

Stripologija se sastoji od ciklusa predavanja, panela i radionica na kojima će se publici pokušati približiti medij stripa, njegovi potencijali i utjecaji na druge medije, kao i utjecaj drugih medija na njega te mogućnosti stripa ne samo kao ekspresivnog, umjetničkog i narativnog, nego i kao društveno angažiranog medija i katalizatora promjena unutar istog, kako na superficijalnoj razini (uzimajući u obzir njegov trenutni utjecaj na masovne medije, odnosno konzumaciju od strane publike i promjena unutar poslovnih modela od strane podukcija, prvensteno se odnoseći na film i serije), kao i na dubljoj razini, njegovim utjecajima na društvene percepcije i perspektive kroz povijest, ali i potencijalima za isto u njegovoj digitalnoj budućnosti. U tim sagledavanjima cilj je postići balans između dobrih i loših praksi te kritički pristupiti temama rasprave upravo radi boljeg razumijevanja, aktivnog konzumiranja kao i reaktivnog djelovanja na sadržaje, ne samo kod stripa, već i kod ostalih komplementarnih oblika raspačavanja sadržaja u dobu opće konvergencije medija.

Dio programa odnosi se na samu formu medija, njegovo izdavaštvo, modele financiranja produkcije, kritično sagledavanje stripa, kako sadržajno tako i umjetnički te procesima unutar industrije, umjetničke scene i svakodnevnom radu djelatnika unutar medija. Poseban fokus je implementacija pozitivnih iskustava na hrvatski strip, s ciljem aktivnog poticanja domaće proizvodnje, mladih autora i domaćeg stripa na međunarodnom tržištu kao proizvoda, ali i djelotvornog segmenta kulturne diplomacije.

PREGLED PORTFELJA

Dugogodišnji profesionalci na polju stripa i izdavaštva, Olivier Jalabert, Elsa Stzulcman i Didier Pasamonik u sklopu programa festivala pregledavat će portfelje svih crtača koji ih budu donijeli.

Olivier Jalabert u industriji je stripova već više od 22 godine. U Parizu je vodio trgovinu Album Comics, specijaliziranu za američke stripove, od 1995. do 2007., nakon čega se pridružio dvjema francuskim izdavačkim kućama: **Soleilu** (2007. – 2010.) i **Ankami** (2010. – 2013.) kao urednik i izvršni urednik. Bio je vrlo angažiran i na međunarodnom festivalu stripa **Angouleme** od 2002. do 2007., kao član žirija i moderator razgovora s britanskim i američkim autorima. Za **Marvel** jer radio kao talent skaut od 2005. do 2008. U svojoj se karijeri našao s obje strane Atlantskog oceana i kanala La Manche u raznim industrijama povezanim sa stripovima: izdavaštvu, prodaji, distribuciji, uređivanju, razvoju poslovanja i licenciranju. S vremenom je razvio široku mrežu poslovnih i privatnih poznanstava s mnogim autorima, kao i izdavačima, distributerima itd. Izdavačku kuću Ankama napustio je kasne 2013. kako bi se posvetio novim poslovima, posebice jačanju veza između američkog i francuskog tržišta kao član raznih inicijativa. Već treću godinu radi kao izvršni urednik u **Glénatu**, jednom od najprestižnijih izdavača u Francuskoj.

Elsa Stzulcman urednica je stripova već gotovo 10 godina. No, u taj je medij zalutala slučajno: zasitivši se velikih majstora nakon dugog putovanja na kojem je proučavala klasičnu književnost, odlučila je jednoga dana zakrenuti kurs u neuobičajenom smjeru, prema devetoj umjetnosti. Stekla je dar besmrtnosti tešući urođene vještine u izdavačkoj kući Humanoïds Publishings, zatim je bila na čelu male izdavačke kuće, obavljajući sve poslove potrebne za proizvodnju stripova pod mentorstvom njenog vlasnika, a onda se pridružila izdavaču Ankama kao asistentica izvršnog urednika. Otad je postala izvršna urednica studija Comix Buro, koji su stvorili crtač Olivier Vatine i Attakusov tim. Tamo je koordinatorica raznih strip projekata u suradnji s izdavačima kao što su Dupuis, Rue de Sèvres, Casterman i Ankama.

Trenutno nadgleda visoke koncepte kao što su *The Universes of Stefan Wul* (za Ankamu), *Infinity 8* (koncept svemirske opere kojom diriraju Olivier Vatine i Lewis Trondheim za Rue de Sèvre), dugovječni, kulturni serijal *Michel Vaillant* i njegove spin-offe i nastavke (za Dupuis/Graton Editeur) ili manga-adaptaciju kulinarskog fenomena *Gastronogee* (3 knjige koje izdaje Hachette). Osim toga, koautorica je scenarija crtanog romana *Lorenzaccio* za Glénat.

Didier Pasamonik rođen je 1957. u Ostendu, u Belgiji i profesionalac je u polju francuske devete umjetnosti – urednik, kustos kolekcija, novinar i autor brojnih izložbi.

Objavljivao je u časopisima posvećenim stripu kao što su *Les Cahiers de la Bande Dessinée*, *DBD*, *Storyboard*, *L'Année de la BD*, *Izumi Gastona*, *Strip Magazin*, *Suprême Dimension*, *ZOO*, *Spirou*, *Comixene* (Njemačka), *Dolmen* (Španjolska), *Alfonz* (Njemačka), a također je surađivao s različitim profesionalnim časopisima i časopisima za opću publiku, kao što su *Francuski kolekcionar*, *Izdanja Pismo iz Francuske*, *Le Spectacle du monde*, *Filozofski časopis* i *VSD*.

U travnju 2002. Didier Pasamonik postaje član odbora organizacije Forum International Écriture et Cinéma de Monaco. Od sljedeće godine organizira nagradu Prix de la Meilleure BD (*Nagradu najboljih autora devete umjetnosti*) prilagođenu filmu i televiziji. Forum je prestao raditi 2011. godine. Od 2003. suradnik je urednika i glavni urednik je portala na francuskom jeziku o informacijama u devetoj umjetnosti ActuaBD.com.

S Éricom Verhoestom bio je urednik i jedan od glavnih pridonositelja enciklopediji Hachette sur Gaston Lagaffe - *Izumi Gastona* (45 dijelova od 2004. do lipnja 2006.).

Radio je kao kolumnist mjesečnika *Suprême Dimension* od 2006 do 2008., u kojem se oštro kritiziralo svijet devete umjetnosti. 'Tijekom tog vremena – Tamo u mikrokozmosu' članci su uključeni u knjigu *Kritika čistog stripa* (satirična kronika od 2005. do 2007.)

Od veljače 2008. do 2011. godine bio je urednik bloga *Mundo-BD.fr*, koji financira Caisse d'Épargne, jedan od najvećih sponzora devete umjetnosti u Francuskoj (sponzor Festivala u Angoulêmeu, Prix des Libraires de l'ALBD, i drugih). Potrebno je spomenuti da je jedan od pokretača prvog internacionalnog istanbulske festivala devete umjetnosti. 2014. godine bio je izvršni producent kratkometražnog filma *Lady of the Night*, Attie Studia.

Njegova bogata karijera obilježena je radom u izdavaštvu (direktor kolekcije izdanja Bédéscope od 1977., suosnivač edicije Jonas s Jan Bucquoyem 1978., suosnivač izdanja Magic Strip 1979., generalni direktor Hachette BD i Humanoïdes Associés (1988.-1989.), urednik izdanja Cartoon Creation (1990.-1992.), savjetnik urednika i agent za Fleurus presse (1990.-1995.), generalni menadžer DCP Agencije (1993.-2000.), suosnivač izdanja Bethy 1997. godine te direktor kolekcija: Vertige Graphic od 2000. do 2003., IceBerg u Berg International (2007. do danas) i Seinkis od 2012.

OSTALI SADRŽAJI: IGRAONICA ZA DJECU, ŠMINKERAJ, STRIP KVIZ, COSPLAY NATJECANJE